

Orígens del Celler Cooperatiu de l'Espluga: els homes.

Justificació

D'uns anys ençà s'ha aprofundit de valent en la història del cooperativisme en general i de l'agrari en particular. La commemoració dels centenaris del naixement de sindicats i caixes rurals ha merescut l'atenció de bon nombre d'historiadors que hi ha dedicat les seves tesis. Les societats de treballadors agrícoles nascudes al s. XIX a l'ombra de la Federación de Obreros Agrícolas, coneguda com la Unió de Rabassaires¹ o els sindicats d'arrel catòlica o de propietaris, del tombant d'aquell segle o les primeres dècades del XX ofereixen un ampli ventall a l'hora d'analitzar la societat rural d'aquella època.

Amb tot, val a dir, que s'han desplegat en general dues corrents d'estudis: la social i la econòmica. Hi ha publicats treballs que accentuen més una vessant que l'altra. És difícil discernir els motius que impulsaren als creadors de l'associacionisme agrari, si els movia una o l'altra tendència. Sovint van implicades les dues.

Els fons desapareguts o molt mal conservats de les cooperatives, sindicats, associacions o cellers, eren –i són els que es conserven– el testimoni de les vicissituds d'uns homes –i poques dones– que maldaven per sobreviure del seu treball a la terra i uns altres per protegir el seu estatus de propietaris.

La teoria general era que el moviment cooperativista –que hi ha qui ceneix a l'impuls de la Mancomunitat, quan és ben conegut que és molt més anterior– és fruit de la necessitat de la unió dels pagesos després de la malvestat de la fil·loxa.

Hi ha qui posa per davant com a objectiu primordial el de vendre els seus productes eliminant els intermediaris –comerciants locals en principi– i intentant crear unes xarxes de vendes que els permetessin obtenir millors preus sense estar sotmesos al caprici dels mercats. Vana il·lusió! Els sindicats, malgrat tots els intents al llarg del temps, generaren una altra mena d'intermediaris: els corredors.

Hi ha altres aspectes en la vida d'aquella mena d'entitats que el seu estudi ens pot ajudar a descobrir: La cultura i l'ensenyament, tant pel que fa a la divulgació com a la instrucció. Els sindicats es plantejaren obrir escoles, acollir grup de teatre, crear una biblioteca. Tot plegat en resposta a l'abúlica actitud d'uns ajuntaments dominats pel caciquisme i la nefasta política de la Restauració.

Un altra característica fou la dualitat d'associacions de caire agrícola en la majoria de pobles: celler dels rics i celler dels pobres, celler de dretes i celler d'esquerres. Les convulsions polítiques influïren en la seva trajectòria: catalanisme polític conservador, dictadura de Primo de Ribera, república, guerra civil i règim franquista.

El període democràtic i l'hegemonia del Parlament de Catalunya van desvetllar grans esperances per recuperar l'esperit que havia anorreat el franquisme amb els sindicats verticals i las *Hermandades de Labradores y Ganaderos*. Però un mal endèmic: la manca de recursos, ha estat novament la feixuga llosa que plana sobre la seva continuïtat i de manera molt especial sobre el patrimoni arquitectònic de les catedrals del vi.

¹ MAYAYO i ARTAL, A. *La Conca de Barberà, 1890-1939. De la crisi agrària a la guerra civil*. Montblanc, 1986, p. 142. La Federació de Obreros Agrícolas celebrà el seu III Congrés a El Vendrell el gener de 1896.

Aquest patrimoni envellit, no ha resistit el pas dels anys. La tecnologia ha sobrepassat els límits d'inversions sostenibles. Els intents de modernització basats en criteris democràtics no són compresos per tothom. Quan algunes d'aquestes entitats han fet intents de professionalitzar-se en la seva direcció, sinó han trobat la persona honesta i eficaç, han esdevingut el caliu perfecte perquè hi germinés la llavor destructiva i abandonant l'esperit cooperativista es perdessin pel camí d'una altra mena de malvestat.

Els pagès, el que queda, continua essent recelós, malfiat i val a dir que arguments en té de sobres per mantenir la seva actitud. Els actuals dirigents cooperativistes se les veuen i se les desitgen per fer comprendre que la modernització els produirà millor qualitat en els seus productes, que les associacions de cooperatives —en altre temps de mal record— han de permetre noves vies de comercialització. Ja no es tracta només de fer vi, oli o fruits secs en comú. Es tracta de vendre-ho com no van poder fer-ho aquells avantpassats que intentaven fugir de l'especulació i la usura.

Només ens valdrà de cara al futur l'exemple d'esforç i abnegació d'aquells iniciadors, de dretes o esquerres, d'esquerres o de dretes, tots però decidits a crear un futur que molts no assoliren i ens toca a nosaltres recordar-ho i posar-ho en valor.

Per això dediquem aquestes pàgines a la commemoració del centenari de la construcció del Celler de l'Espluga de Francolí, el celler de baix.

Orígens

Podríem assegurar que el cooperativisme a la nostra vila neix com a resposta a la crisi produïda per la fil·loxera. No obstant la influència d'altres localitats que a finals del segle XIX endegaren cooperatives i sindicats agrícoles també i jugà el seu paper.²

Valls (1888) i Barbarà de la Conca (1893) es mogueren ràpidament. La creació de la Federació de Obreros Agrícolas el 1893 inicià una via pel cooperativisme agrari. En el III Congrés de la Federació de Obreros Agrícolas celebrat a El Vendrell el gener de 1896 es cità l'Espluga: *Los trabajadores del campo de este pueblo se han unido formando sociedad que ha inaugurado local y ha ingresado en la Federación como una nueva sección.*³ La secció espluguina de la Unió de Rabassaires es dona per constituïda el 16 de març de 1895.⁴

A l'Espluga de Francolí es mogueren altres sectors a la contra. La Societat de Defensa Mútua de la Propietat creada el 18 de novembre de 1901 tenia com a objectiu fomentar l'agricultura i fer respectar la propietat, especialment pel que feia a les pastures.⁵ Però era promoguda pels hisendats locals: Trinitat Boquer i

² Sobre la crisi provocada per la fil·loxera vegeu les noves tesis a SAUMELL SOLER, Antoni. *Viticultura i associacionisme a Catalunya. Els cellers cooperatius del Penedès (1900-1936)* Tarragona, 2002, pàgina 98. Nota 38 especialment. RECASENS i LLORT, J.M. Inèdit.

³ MAYAYO, oc. p. 142. Vegeu també sobre aquest tema FUGUET i altri *La Societat Agrícola de Cabra del Camp, 1895-1936*. Tarragona, 2012.

⁴ SOLÀ i GUSSINYER, Pere. Itineraris per la sociabilitat catalana. L'associacionisme y la cultura popular de la demarcació de Tarragona (1868-1934) Tarragona, 1998, p. 361. Ramon Dalmau Prats en la seva crònica espluguina per *La Renanaixensa* de Barcelona del 19 de febrer de 1895 escriu: S'està formant aquí una societat que's titularà «Federació de treballadors agrícoles» que es fàcil dongui que fer, puig que encara no's pot formar cabal concepte de son objectiu, ja que mentres uns aseguran que no te més que'l carácter beneficih d'ajuda mútua, altres afirmen que es una Societat semblanta á las del Plá del Panadés y que tants disturbis han produït en aquells poblats. Mayayo repassa a bastament els fets de Barberà en l'obra citada pp. 143 a 169.

⁵ ROCA i ARMENGOL, Jordi. *Història de l'Espluga de Francolí. El segle XX*. L'Espluga de Francolí, 2005. P. 20.

Gibert, Agustí Roig i Ramon, Josep M. Fernández de Córdoba i Font de Rubinat, Francesc Güell, Joan Civit Rull, Pau Carreras Montserrat, Josep Llauredó i Josep Cabeza.

El 19 de novembre de 1905 es reunien 17 espluguins.⁶ Molts d'ells eren persones ja grans, però tots seguien el lideratge de Josep M. Rendé i Ventosa. Rendé havia promogut el 1902 un centre nacionalista a l'Espluga de Francolí amb el nom de *Clam Catalanista*. Hi havia entre els seus homes, joves i no tant joves que tingueren responsabilitats importants a la vila durant el primer quart del segle XX. Fins i tot alguns es passaren el protagonisme de pares a fills.⁷

La *Caja Agrícola Rural de Ahorros y Préstamos de Espluga de Francolí* fundada el 1905, no es pogué acollir als beneficis que ofería la Llei de Sindicats Agrícoles de 1906 i hagué d'adaptar la seva forma legal al nou text per poder ser inscrita com a Sindicat. El 1910 es constituí una nova entitat: el *Sindicato Agrícola y Caja Rural de Espluga de Francolí* que es fusionà amb l'anterior.

La Secció de Vinicultura.

La majoria de pagesos viticultors de l'Espluga estaven mancats de locals adequats i de mitjans per obtenir vi de bona qualitat. El mercat consumidor de vi s'havia anat acostumant a uns bons productes i els vins dolents no tenien sortida. S'imposava arreu la instal·lació de maquinaria moderna i tècniques d'elaboració adients. Rendé aspirava a la construcció d'un celler cooperatiu.⁸

A mitjans de gener de 1908 es celebrava una Assemblea General del Sindicat i Josep M. Rendé els deia als seus companys socis:

Hem muntat ja el Sindicat, lo tenim ben situat i ben orientat; hem complert lo que us vam prometre i potser hem fet més encara. Però no estem pas contents; hem d'anar més enllà.

Per procedir a la renovació del crèdit personal que el Banc d'Espanya havia concedit a la Caixa Rural, a començament de l'any 1912 els homes de la Junta eren a Reus:

Llestos ja de la feina que ens portava a aquella ciutat vam parlar... de lo de sempre, del Celler que hi havia necessitat de construir.

El 5 d'abril de 1912 la Junta acordà prendre en consideració la proposta de construir un celler comunal i fer constar en acta totes les idees que sorgissin en endavant. Decidí les bases fonamentals a les quals s'havia de subjectar la organització d'una nova Secció, la construcció de l'edifici i l'amortització del capital invertit.

Es reuniria als socis del Sindicat que essent productors de verema poguessin impulsar la idea. No s'hi invertirien en la construcció els cabals de la Caixa Rural, ja que tant el fons social com el crèdit del Banc d'Espanya estaven destinats a la

⁶ Josep Rendé i Micó, Andreu Morgades i Farran, Josep Civit i Franqués, Francesc Espasa i Callau, Pau Torres i Porta, Ramon Palau i Casanovas, Josep Calbet i Dalmau, Josep Roselló i Vives, Pau Carreras i Montserrat, Llorenç March i Anglada, Julià Romeu i Civit, Josep M. Rendé i Ventosa, Antoni Cunillera i Porta, Ramon Ribas i Callau i Pau Roig i Gili.

⁷ El mateix Rendé incorporà el seu pare a les iniciatives que requerien una major credibilitat. Antoni Cunillera Porta era el pare d'Antoni Cunillera i Bonet (n. 10-4-1862) –que és qui figura en la primera Junta– i avi d'Antoni Cunillera Roselló que com altres seria un ferm col·laborador de Rendé durant molts anys.

⁸ RENDÉ, *Sindicat Agrícola i Caixa Rural de l'Espluga de Francolí. Memòria del seus 10 primers anys d'actuació, 1906-1916*. Montblanc, 1917.

concessió de préstecs als socis.⁹ Es pretenia deixar ben assegurada la forma d'amortitzar la inversió. No s'emprendria l'obra fins que es tinguessin assegurades 8.000 càrregues de verema.¹⁰

La reunió definitiva per dur endavant el projecte es feia a casa de la vila el 8 d'abril. La Junta del Sindicat va ser l'encarregada de nomenar els individus que havien de formar la ponència per redactar l'esbós de reglament. S'hi integraren Joan Roig i Francesch, Josep Cabeza i Coll, Miquel Anguera i Saumell, Miquel Trullols i Lafita, Emili Rosell i Fernández, Josep Civit i Franqués homes molt propers a Josep Maria Rendé i Ventosa que també en formava part. Tots amb un pes considerable en la societat civil espluguina.

Les assemblees per convencer als pagesos i comentar els detalls del reglament resultaven inoperants per l'excés d'assistents. S'optà per fer trobades amb pocs socis. Es realitzaren entre els dies 16 i 21 d'octubre de 1912. El redactat definitiu del text reglamentari es presentava a l'aprovació de l'Assemblea General el desembre.

El recel dels organitzadors era que molta gent no s'havia fet càrrec del contingut del reglament i coneixent als espluguins es temia que es mal interpretés. Per altra banda calia combatre el rumor popular de que el celler era una obra exclusiva d'uns quants i es menyspreava als altres.

Aprovat definitivament el text es nomenà la primera junta directiva del celler o Secció de Vinicultura: Josep Cabeza Coll, Joan Roig Francesch, Salvador Porta Piñol, Emili Rosell Fernández, Josep Calbet Dalmau, Miquel Anguera Saumell i Josep M. Rendé. El primer repte fou la recerca del capital necessari per tirar endavant. Lluís Batalla el fundador del Sindicat d'Alió els encaminà al Banc de Valls. La resposta fou ràpida i positiva.

Com a preàmbul de la constitució de la Secció es feu l'Assemblea General a l'Església Vella de l'Espaluga el 8 de desembre de 1912. Hi assistiren gairebé la totalitat dels socis del Sindicat i la presidí Llorenç March que era president del Sindicat. Aprobat el reglament de la Secció de Vinicultura del Sindicat Agrícola i Caixa Rural de Espluga de Francolí i nomenada la primera junta, estava fet el pas definitiu cap el futur.

Fundadors del celler de baix

Eren 80 propietaris amb fortes diferències de potencial de collita que repercutiria els primers anys de la vida del celler en qui en foren els directius. La família Rendé entre el pare i el fill comprometeren 400 cargues i Cabeza 300. Després hi ha un seguit de noms amb 200, 100 i fins a 15 cargues o 10 en Pius Carulla que ve a ser un soci testimonial.¹¹

Nom	Cargues	Nom	Cargues
Miquel Anguera Saumell	200	Antonia Badia Espulet	60
Antoni Vernet Inglés	100	Josep Callau Martí	50
Agustí Torrell Ferreté	40	Abdó Sales Pallarés	80
Josep Civit Franqués	100	Josep Martí Cervelló	40
Joan Roig Francesch	160	Pere Bergadà Capdevila	30

⁹ Aquest és un punt cabdal per comprendre com es feren les coses. Els diners que tenia la Caixa Rural no s'havien d'utilitzar per construir el celler i fer immobilitzat, sinó que calia anar a un crèdit específic i amortitzar-lo els socis que s'inscrivissin a la nova Secció de Vinicultura.

¹⁰ Calculades a 124,8 quilos. Això s'acostava al milió de quilos

¹¹ Que ratifica la confiança i adhesió al projecte dels joves amics de Rendé.

Joan Fabregat Anguera	25	Antoni Palau Ballejà	100
Andreu Morgades Farran	100	José Fernández de Córdoba	150
Julià Romeu Civit	150	Ramon Franqués Roca	120
Josep Cabeza Coll	300	Josep Casanovas Calbet	50
Josep Rendé Micó	300	Joan Terés Vendrell	60
Josep M. Rendé Ventosa	100	Josep Palau Ballejà	100
Josep Andreu Sales	40	Antoni Bultó Saumell	50
Salvador Porta Piñol	200	Maria Trullols Sales	100
Artur Carulla Ambrós	150	Francesc Olivé Pujol	15
Miquel Odena Trullols	25	Antoni Andreu Torres	30
Isidre Saumell Tarrats	50	Pau Gabarró Pons	30
Josep Badia Vidal	50	Manuel Torres Francesch	90
Josep Esplugues Trullols	25	Joan Altarriba Amill	50
Josep Vendrell Ferran	15	Jaume Calbet Vidal	30
Salvador Sanjuan Vidal	65	Magí Calbet Fondevila	30
Albert Sales Ferran	50	Joan Baldrich Bonet	50
Carles Bonet Salvadó	30	Pius Carulla Ambrós	10
Jaume Virgili Puig	60	Josep Virgili Escoté	20
Martí Guasch Saumell	35	Jaume Fort Guasch	50
Jaume Trullols Sales	30	Josep Giné Ramon	60
Abdó Vidal Puig	50	Magí Roig Borges	20
Antoni Vilà Vernet	50	Mateo Losilla Valiente	20
Josep Puig Fernández	100	Matias Palau Vallverdú	40
Josep Zaragoza Vidal	100	Dolors Sales Aymami	100
Magí Giné Civit	40	Francesc Rosell Altarriba	80
Antoni Ferran Casanovas	100	Manuel Morgades Torres	20
Pau Miquel Roig	50	Joaquim Vernet Inglés	70
Pere Piñol Rosich	80	Manuel Vidal Burgueres	40
Josep Sala Montserrat	200	Francesc Franqués Marimon	40
Josep Armengol Piquet	40	Ramon Marsal Guasch	90
Joan Calbet Miquel	100	Josep Rosell Fernández	100
Salvador Minguella Boyó	60	Santiago Creixell Bernatallada	100
Josep Vives Marsal	50	Miquel Xifré Sanahuja	60
Ramon Casanovas Sales	140	Josep Zaragoza Pallarés	60
Francesc A. Saumell Ferré	60		

En la mateixa reunió s'hi afegiren a darrera hora

Antoni Borges Anguera	80
Josep Andreu Sales, en representació de Dolors Alfonso Saumell	50

Només 46 dels assistents sabien firmar. Per la resta ho feu al peu de l'acta el qui actuà de secretari: Josep M. Rendé.

El primer de gener de 1913, es va formar la Junta i es decidí adquirir la parada al Camí Clos, propietat de Francesc de Paula Olivé. Aquells dia s'adheriren a la Secció:

Isidre Saumell Cantó	150
Ramon Palau Casanovas	40
Miquel Anguera Callau	20

En aquesta primera relació hi trobem a faltar alguns noms importants de l'Espluga, també propietaris, però que no s'involucraren inicialment en el projecte bàsicament per qüestions polítiques.

En el primer llibre d'actes del Celler que abasta del 22 de desembre de 1912 fins el 19 de febrer de 1915 es van donant els noms dels socis que van ingressant. La primera Assembla General de la Secció ja constituïda, es feu el 6 de març de 1913 a l'escola elemental de nens. S'hi explicaren les gestions fetes fins aquell moment de cara a la construcció del celler i els acords de la Junta amb la decisió de quin fora el projecte que es tiraria endavant, dels diferents que es platejaren.

El 26 de març s'hi afegien nous associats:

Eloi Espasa Serra	25
Josep Vendrell Martí	25

Joan Ribas Panadés	50
Francesc Altarriba Amill	50
Ramon Ribas Carreras	25
Josep M. Palau Roig	50
Ramon Murtra Tost	80
Viuda de Francesc de Paula Olivé Ramon	40
Joaquima Cervelló Montaner	30
Pau Ribas Panadés	50

Ara i aquí només preteníem deixar constància dels noms que figuraren entre el espluguins que confiant en el lideratge de Josep M. Rendé i Ventosa empregueren el projecte que ara compleix cent anys.

Ideologies

Els anys del tombant del segle l'Espluga de Francolí sortia d'un conflicte que marcà durant anys la vida local. Els consistoris dels darrers anys del segle XIX havien sigut majoritàriament tradicionalistes amb alcaldes carlistes.

Els fets ocorreguts el matí del 4 d'agost de 1899 en que fou assassinat l'agent executiu de l'Arrendatària del Contingent Provincial Josep Espina Virgili portaren 8 espluguins a la presó durant 14 mesos i a un procés amb jurat els dies 8 al 12 d'octubre de 1900 en que foren absolts i alliberats.

Actuà d'advocat defensor el polític Joan Cañellas i Tomàs íntim amic de Josep Rendé i Micó. El fill d'aquest –Josep M. Rendé i Ventosa– visqué molt de prop els fets i el colpiren profundament de tal manera que copsà la divisió existent al poble i de per vida predicà la unitat com a via per enfortir la societat local. Tenia 23 anys el dia que retornaven a casa els processats per la mort del cobrador, Rendé publicava una carta a *Diario del Comercio* de Tarragona,¹² on qualificava de commovedores escenes les que es produïren a l'estació del ferrocarril en arribar aquells vuit homes alliberats.¹³

Be voldria jo pintar les commovedores escenes que vaig presenciar lo dia dotze passat, mes hi ha coses que no es pintan ni poden explicarse; tant sols se senten.

[...]

Entremig de milers de caras rialleres s'hi veian un centenar de cares que ploraban i ploraven a llàgrima viva sa alegría, per que era mes íntima i mes fonda encara. Eran sas mares, fills, esposas, germans...

[...]

Resumint, dec dir que jamai l'Espluga ha vist manifestació tant imponent com la del dia 12 passat i felicitant als espluguins per sos nobles sentiments i als demés per sa desitjada i consolodara llibertat.¹⁴

Heus aquí els protagonistes de l'obra liderada per Rendé: gent de dretes i catalanistes, conservadors i propietaris. La oposició republicana i rabassaire s'aniria enfrontant poc a poc amb els dirigents del Celler. Primer perquè no s'admetien més socis. La veritat era que no hi cabia el vi que es produïa al poble. El Celler esdevingué un reducte tancat malgrat l'interés perquè no ho semblés.

¹² *Diario del Comercio*, núm. 1827, 16-10-1900, p. 1.

¹³ Josep Martí Oliva (17 anys)¹³ Roque Martí Roca, Pau Miquel Vidal Llorc (45 a.), Salvador Xaruba Costas (35 a.) Francisco Rosell Fernández (19 a.), Josep Bonet Vernet (29 a.), Antoni Borràs Altarriba (44 a.), Josep Francesch Martí (51 a.)

¹⁴ Signada J.M.ª R. entenem que la carta és de Josep M. Rendé i Ventosa. Tenia aleshores 23 anys i recordem que el seu pare Josep Rendé i Micó era el jutge municipal de l'Espluga. Tant aquest com Pau Panadés que sembla que sigui l'alcalde en aquell moment, eren liberals monàrquics i cañellistes.

Construït i estrenat el 1913, només sis anys després ja s'hi notaven canvis en els tarannà dels dirigents en traslladar-se Josep M. Rendé a viure a Barcelona per mor del seu càrrec al Servei d'Acció Social Agrària de la Mancomunitat. Però el canvi més rellevant que es produí fou arran de la seva mort el juny de 1925.

Accediren a la Junta del Celler els seus "amics" més conservadors i catòlics i influïts pel rector Bali Sans situaren el Celler en una aureola que no era de bon tros la que havia concebut Josep M. Rendé. El període s'allargà fins poc abans de l'adveniment de la II República, en el qual tornaren a emergir cooperativistes més acostats al poble i es recuperà bona part de l'esperit inspirador de la creació del Celler el 1913.

Les vicissituds del període republicà inclosa la guerra destarotaren molt la bona harmonia i encara més la intervenció dels falangistes locals a partir de 1939. Amb tot, les preocupacions d'elaborar be el vi, vendre'l el més car possible i les constants obres de modernització de maquinària i tecnologia han pesat molt més en els homes que han dirigit el Celler al llarg dels seus cent anys d'existència.

El dilema, avui, és si hem de dedicar més esforços a recordar aquells homes, les seves inquietuds i la seva abnegació i treball o en acontentem en celebrar el cent anys del totxos que fan del nostre celler la Catedral del vi.

Personalment en inclinem per la primera de les opcions i per tant dedicarem unes ratlles a uns quants noms que per la seva trajectòria en la vida local dels inicis del segle XX ens semblen rellevants, deixant de banda el líder indiscutible Josep M. Rendé i Ventosa, figura a bastament estudiada.¹⁵

La primera Junta del Celler constituïda el 1912 és la viva representació de tots aquells que cregueren en el projecte. Presidida per Rendé, en formaren part:¹⁶

Vice-president	Josep Cabeza Coll	(1871-1945) Conservador, catòlic, moderadament tradicionalista. Regidor a partir de 1904 i alcalde 1912-1914. Propietari i farmacèutic. Formà part de les elits locals, presidí la Càmera Agrària Oficial des d'on propicià que un grup de joves fundessin una revista quinzenal El Francolí (1921-1926).
Tresorer	Miquel Anguera Saumell	(1860-1917) Probablement el més fidel col·laborador de Rendé. Amb poca implicació política i en canvi amb un extraordinari compromís amb el Celler i el Sindicat Agrícola. Republicà federal.
Vice-Tresorer	Joan Roig Francesch	(1859-1923) Alcalde el 1902 per la majoria liberal. El 1912 era cap del Sometent de l'Espluga. Carlí.
Secretari	Josep Calbet Dalmau	(1875-1935) Regidor en diferents ocasions i alcalde el 1910-1912 i 1925-1928. Propietari, conservador, el 1920 renuncià al càrrec electe de regidor per un tripijoc del jutge municipal i els seus seguidors. Liberal.
Vice-secretari	Salvador Porta Bernat	(1877-1952) El més radical entre els conservadors que iniciaren el projecte del celler. El 1912 era el sub cap del Sometent. Formà part del consistori el 1916 i el 1918 amb els homes propers a la Lliga Regionalista. El 1916 presidia el Cercle Tradicionalista.
Comptador	Emili Rosell Fernández	(1875-1952) Home fidel a Josep Cabeza i Josep M. Rendé, formava part del grup més progressista

¹⁵ GAVALDÀ (2005 i 2007)

¹⁶ VALLES (2008 i 2010)

		d'aquella primera Junta. Fou regidor el 1912 i el 1914. Un pagès de dretes, però molt assenyat. El 1905 havia sigut un dels promotors de La Unión Agrícola i la presidí el 1912. Un dels més fervents cooperativistes espluguins i un puntal pel Cellar Cooperatiu.
--	--	---

Fin el 1915 no hi hagué canvis en la Junta directiva o Consell de la Secció de Viticultura i si que hi hagué els nomenaments del Consell de Vendes quins càrrecs també requeien en persones properes al nucli fundador. Hi trobem a més dels ja citats: Joan Calbet Dalmau, Josep Virgili, Salvador Sanjuan Vidal, Miquel Anguera Callau, Joan Fabregat, Ramon Marsal Guasch, Josep Calbet Miquel, Pau Miquel Roig, Artur Carulla Ambrós, Ramon Palau Casanovas, Josep M. Palau Roig i Manuel Morgades Torres. Noms que formen part de l'Ajuntament, la Cambra Agrícola Oficial, les entitats culturals de caire conservador, etc. Tots ells propietaris o menestrals comerciants i botiguers.

Quan el 1919 Josep M. Rendé deix els seus càrrecs a l'entitat per ocupar-se de la Direcció de l'Acció Social Agrària de la Mancomunitat ocuparà la presidència del Cellar Josep Cabeza. En la darrera assemblea general s'hi havia incorporat Agustí Roig i Ramon qui aviat deixarà pas al seu fill Agustí Roig i Domingo. El lloc que deixà en morir Miquel Anguera Saumell fou ocupat pel seu fill Joan Anguera Sabaté.

Sense Josep M. Rendé ràpidament es detecten dues corrents: la més conservadora amb Josep Cabeza, Agustí Roig i Salvador Porta i una de més oberta i amb plantejaments més democràtics: Emili Rosell, Joan Roig i Joan Anguera, reforçada aquesta darrera per homes de tarannà més progressista: Anton Vernet Inglés, Manuel Torres Francesch i Modest Buyó Gassió que encara que sigui moderadament, faran la contra al poder que tendeix a modificar l'essència plural del Cellar.

La vida de l'entitat fa un tomb en l'assemblea del mes d'agost de 1922. Ocupa la presidència Emili Rosell Fernández i Josep Cabeza serà vice-president. Es van produint canvis en els càrrecs, però no serà fins el 1926 en que Josep Cabeza va a viure a Mataró —per regentar la farmàcia de la seva segona esposa— que tornarà a la presidència un home d'arrel catòlica i tradicionalista:¹⁷ Agustí Roig i Domingo amb altres noms menys significats com Ramon Callau Vives, Josep Sala Montserrat, Juan Sabaté Espasa o Abdó Sales Pallares.

Els anys de la dictadura de Primo de Ribera foren terreny abonat pels dirigents més dretans. El novembre 1930 formaven la Junta Salvador Porta i Bernat com a president i l'acompanyaven: Salvador Sanjuan i Vidal, Josep M. Palau Roig, Josep Copons Franqués, Joan Anguera Sabaté, Isidre Saumell Cantó, Francesc Rull Montserrat, Josep Llanes Calbet i Josep M. Boquer Martori.

Per una banda veiem que hi apareixen noms que ja hi eren en la fundació del Cellar i altres que també els trobem en els consistoris municipals d'aquells anys o en les iniciatives civils del poble, que de fet no són res de l'altre mon, tota vegada que les mentalitats més obertes i inquietes s'arregleren cap a l'esquerra.

¹⁷ Recordem també que Josep M. Rendé i Ventosa moria el 6 de juny de 1925 i que si bé durant els anys que ocupà el càrrec a la Mancomunitat i la presidència de la Federació Agrícola de la Conca de Barberà, no deixà de tutelar el Sindicat i el Cellar de l'Espluga, després de la seva mort hi hagué canvis que no es corregiren fins al període republicà. A més Josep Cabeza el va haver de substituir com a president al capdavant de la Federació i per això també deixà la presidència del Cellar.

Proclamada la República, els aires de democràcia: un home un vot, es fan els amos de la situació i el setembre de 1931, a l'hora d'escollir el Consell directiu hi hagué tres candidats per la Junta —Ramon Callau Vives, Joan Bosch Vidal i Agustí Roig Domingo— i tres que opten als càrrecs vacants des del que es podria dir oposició: Antoni Bultó Saumell, Antoni Vernet Inglés i Salvador Porta Roig. Entraren a la Junta: Emili Rosell Fernández, Abdó Borges i Ramon Callau. A la Junta de Vendes també s'hi observa una major pluralitat amb noms procedents de sectors menys aferrats a les tesis conservadores.

Molts d'aquests noms que hem citat des de 1915 fins el 1931 els trobem en els consistoris, però no es pot concloure que els homes del Sindicat o el Celler, en cap moment presentessin, com a grup, candidatura a Casa de la Vila. L'entitat sempre es mantingué allunyada de la política, de tal manera que en les actes de les Juntes hi ha poquíssimes referències als esdeveniments polítics que es produeixen —dictadura 1923, república 1931— en canvi si que es fa menció de l'obligació d'escriure les actes en castellà el 1923, quan des de 1919 es feien en català.

Des de l'òptica política els consistoris espluguins d'aquells anys són molt més de dretes, però la Junta del Celler es polaritza i va més cap a la obediència religiosa per uns o vers la laïcitat per altres.

Heus aquí una pinzellada del que vindria a ser l'inici d'un estudi de sociabilitat del primer terç del segle XX a l'Espluga —amb el protagonisme del celler— i que reclama l'atenció dels estudiosos per ser desenvolupada com cal.

BIBLIOGRAFIA

BALCELLS, A. *El problema agrari a Catalunya. La qüestió rabassaire. 1890-1936*. Barcelona 1983.

CALBET CAMARASSA i ROCA i ARMENGOL. "Cròniques espluguines (1881-1904)" a *Arrels* núm. 8. Servei de Publicacions del Casal de l'Espluga, 1996.

DUCH PLANA, M. i FRANQUÉS SANS, J. *Viure de la terra. Història i memòria del Sindicat Agrícola de Contantí (1905-2005)*. Tarragona, 2006.

FUGUET, J./ MAYAYO, A. Ed. Diversos autors. *El primer celler cooperatiu de Catalunya. Centenari de la Societat de Barberà de la Conca. (1894-1994)*. Generalitat de Catalunya. Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca. 1994.

FUGUET, J./PARRA, J.-M./TEIXIDÓ, J. *La Societat Agrícola de Cabra del Camp, 1895-1936*. Tarragona, 2012.

GAVALDÀ i TORRENTS, A.

- *Josep M. Rendé i Ventosa*. Col·lecció Cooperativistes Catalans. Núm. 1. Fundació Roca Galès. Cossetània Edicions. Valls, 2005
- *El batec periodístic d'un dirigent cooperativista català. Josep M. Rendé i Ventosa*. Cossetània. Valls, 2007.
- *L'associacionisme agrari a Catalunya. (El model de la Societat Agrícola de Valls: 1888-1988)*. 2 volums. Institut d'Estudis Vallencs. Valls, 1989.

MAYAYO i ARTAL, A. (director). *L'empenta d'un poble. Centenari de la Cooperativa Vinícola de Sarraí (1907-2007)*. Sarraí, 2008.

MAYAYO i ARTAL, A. *La Conca de Barberà 1890-1939. De la Crisi agrària a la guerra civil*. C.E.C.B., Montblanc, 1986.

PÉREZ BARÓ, A. *Cooperativisme*. Edicions 62. Barcelona, 1987.

PLANAS, J. *Els propietaris i l'associacionisme agrari a Catalunya (1890-1936)*, Universitat de Girona i Documenta Universitària, Girona, 2006.

RENDE i VENTOSA, Josep M. *Sindical agrícol i caixa rural de Espluga de Francolí : memòria resum dels seus 10 anys d'actuació, 1906 - 1916*. Montblanch, 1917

ROCA i ARMENGOL, J. *Història de l'Espluga de Francolí. El segle XX*. Volum VI. L'Espluga de Francolí, 2005.

SORONELLAS MASDEU, Montserrat. "Les cooperatives agràries del franquisme. Desmantellament institucional i resorgiment del sentiment cooperatiu, 1939-1964". Universitat Rovira i Virgili. a *ESTUDIS D'HISTÒRIA AGRÀRIA*. n 16 (2003-2004).

VALLES i MARTÍ, Josep M.

- *L'Espluga de Francolí en els setmanaris de Montblanc (1903-1923)* Cossetània Edicions, Valls, 2008.
- *Josep Cabeza i Coll*. Col·lecció Cooperativistes Catalans. Núm. 15. Fundació Roca Galès. Cossetània Edicions. Valls, 2009.
- *Albert Talavera i Sabater. Un lideratge ambiciós, malaguanyat*. Col·lecció Cooperativistes Catalans. Núm. 23. Fundació Roca Galès. Cossetània Edicions. Valls, 2013.
- *El Celler de Baix. La història*. (en premsa)